

EN VINTERKARAVANE

AF

SYBILLA V. KOBMAND

Et par pandekager - tak. Jeg betaler hvad som helst. En mand iført langskaftede støvler og pelsjakke stod foran mig. Jeg rystede på hovedet. Jeg havde nok at se til med at balancere med den store jernstegepande. En spand uden bund lagt over nogle brændende hegnspæle gjorde det ud for en brændeovn ved en sne- og sluddækket vejside. Det var en bitterlig kold dag i **februar 1945 i Østprøjsen**. En uendelig række af vogne med flygtninge havde gjort holdt uden for den lille by **Heiligenbeil**. Fjendtlige flyvemaskiner, som bombarderede byen og dens omgivelser, fløj over os. Og jeg benyttede opholdet til at prøve på at lave noget varm suppe for børnene i min egen kortege af hestevogne. Der var 35 børn fra mine arbejdsfolks familier, deres mødre, nogle ældre og yngre mænd, som ikke var udtaget til krigs- eller forsvarstjeneste. Jeg kunne ikke sælge pandekager, ligesom jeg heller ikke kunne hjælpe hvem som helst - vi manglede ikke penge - vi skulle overleve.

I ugevis var vi kørt over de isbelagte veje i **Østprøjsen** på flugt fra den russiske front som nærmede sig mere og mere. Jeg vidste, at kun få mil væk befandt min mand og far til mine fire børn sig i krigszonen, uvidende om at vi måtte flygte fra grusomhederne og finde sikkerhed et eller andet sted.

Endelig forsvandt flyvemaskinerne, kanontordenen i det fjerne stilnede af, og den endeløse række af vogne fortsatte fremad igen. Vi kørte gennem **Heiligenbeil** frem til en bugt ved **Østersøen** ved navn **Frisches Haff**. Vi håbede, at vandet ville være frosset nok til, at vi kunne fortsætte på isen mod syd - væk fra krigshandlingerne og de næsten umuligt farbare veje.

Jeg red bag min gruppe på fem køretøjer, da jeg pludselig blandt de mange andre folk på vejen, der tiggede om kørelejlighed, så en ung, køn og gravid kvinde med en kurv på armen og tre små børn, der klyngede sig til hende. Hurtigt smed vi en kasse med nogle af mine ejendele og en cykel ud af den sidste vogn og hjalp hende og børnene op. Uden forsinkelse fortsatte vognrækken - og i de mange bedrøvelige dage, der fulgte, var hun en kilde til opmuntring og styrke for mig.

Netop som mørket faldt over det krigshærgede land nåede vognrækken stranden. Vi fodrede og dækkede hestene, tog os af børnene og lagde dem tæt sammen i halmen, så de kunne få varmen. Deres vogn var dækket med tæpper og sejldug. De arbejdsduelige voksne blev fordelt til én-times nattevagter. For at holde os varme delte vi en flaske cognac, jeg var heldig at have skaffet fra nogle soldater i bytte mod nogle stykker saltet svinekød. Nu var det iskoldt. Stjernerne blinkede i al deres skønhed højt oppe på himlen. Lydene fra pustende og trampende heste blandede sig med menneskers støj i natten. Skygger løb omkring. Vi måtte passe godt på vore vogne. Som altid i sådanne situationer var der nogle, der ville udnytte deres medmenneskers elendighed.

Natten var ovre, og ved daggry gik rygterne langs med stranden, at isen var frosset nok til at kunne bære karavanerne af vogne. Hæren havde allerede sendt spejdere ud for at tjekke isflagerne.

Det var velkommen nyt.

Vore håb var således indfrie. Pludselig hørte jeg et hjerteskræende udråb og klager fra en nabovogn. Jeg løb over, måske kunne jeg tilbyde min hjælp, de lød som meget ulykkelige; men alt, jeg kunne få ud af nogle kvinder, børn og en ældre mand, var, at deres gode tæppe, som var blevet rullet sammen og hængt op under vognen, var blevet stjålet. "Hvorfor græder I over et stjålet tæppe i tider som disse?" "Hvad spiller det nogen rolle, at man har mistet et stykke tæppe?" Endelig - med tårerne løbende ned ad ansigtet - kunne en af kvinderne sige: "Men vores døde bedstemor var indeni det. Jorden var for hård til, at vi kunne begrave hende, og vi måtte fortsætte. Så vi klædte hende i hendes bedste tøj og rullede hende ind i tæppet. Vi regnede med snart at kunne finde et endeligt hvilested." Trods al tragikken kunne jeg ikke undlade et lille smil med tanke på tyvenes ansigter, når de rullede tæppet ud og fandt ud af, at deres udbytte af nattens tyveritogt ikke var andet end en velklædt og temmelig død bedstemor.

Kort tid efter blev der givet signal til afgang. Da hestene på min første vogn satte deres hove på isen, brød en bleg vintersol frem, og jeg kunne vidt omkring se vognrækkerne langsomt bevæge sig over Østersø-bugtens fro-sne overflade.

Dette er et historisk øjeblik, tænkte jeg ved mig selv. Et jordbundet folk af bønder forlader deres elskede land i frygt for krig, fjende og død. Men jeg var stadig ung og med det håb i hjertet, at vi en dag ville vende tilbage til vore gårde og hjem i dette smukke land - kaldet Østprøjsen. Hvor godt at jeg dengang ikke vidste hvor megen lidelse og sorg ventede os.

Ingen vendte nogensinde tilbage.

